

สรุปผลการประชุมวุฒิสภา
ครั้งที่ ๖ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง)
วันอังคารที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๔

โดย สำนักงานการประชุม สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

วันอังคารที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๔ เวลา ๑๐.๒๔ นาฬิกา ณ ห้องประชุมวุฒิสภา อาคารรัฐสภา (เกียกกาย) ศาสตราจารย์พิเศษพรเพชร วิชิตชลชัย ประธานวุฒิสภา เป็นประธานของที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๖ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) โดยมี พลเอก สิงห์ศึก สิงห์ไพร รองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่ง และนายศุภชัย สมเจริญ รองประธานวุฒิสภา คนที่สอง ผลัดเปลี่ยนกันทำหน้าที่ประธานของที่ประชุม

ก่อนเปิดการประชุม ศาสตราจารย์พิเศษพรเพชร วิชิตชลชัย ประธานวุฒิสภา ได้อนุญาตให้สมาชิกวุฒิสภาปรึกษาหารือปัญหาที่เกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชนหรือปัญหาอื่นใด ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๘ จำนวน ๑๔ คน เป็นเวลาพอสมควร

เมื่อครบองค์ประชุมแล้ว ประธานของที่ประชุมได้เปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระ สรุปผลการประชุมได้ดังนี้

(๑) เรื่องที่ประธานจะแจ้งต่อที่ประชุม	(ไม่มี)
(๒) รับรองรายงานการประชุม	(ไม่มี)
(๓) กระทู้ถาม	(ไม่มี)
(๔) เรื่องที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว	จำนวน ๖ เรื่อง

๔.๑ รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง แนวทางการสร้างรายได้ด้วยการรับงานไปทำที่บ้านเพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ

คณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำพิจารณาเสร็จแล้ว

(เป็นเรื่องที่เลื่อนมาจากการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันจันทร์ที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๔)

ผลการพิจารณา

ประธานคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ (นายสังศิต พิริยะรังสรรค์) รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม ในฐานะประธานคณะอนุกรรมการศึกษา เสนอแนะ การแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจ (นายคำณูณ สิทธิสมาน) และรองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า ในฐานะรองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง (นายอภิชาติ โตดิลกเวชช์) ได้ร่วมกันเสนอรายงานต่อที่ประชุม สรุปได้ว่า ปัญหาความยากจน และความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยมีรากเหง้ามาจากปัญหาด้านเศรษฐกิจของชาติกำเนิดที่ส่งผลต่อการ ได้รับโอกาสทางการศึกษา อาชีพ และรายได้ในอนาคต อีกทั้งนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาล และการบริหารราชการได้ส่งผลต่อความไม่เท่าเทียมทางด้านรายได้ของคนในแต่ละภูมิภาคด้วย นอกจากนี้ การที่สถาบันทางการเมืองของไทยยังขาดความรับผิดชอบต่อประชาชนได้นำไปสู่ปัญหา ความไม่เท่าเทียมทางด้านการเมืองและทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ ในสังคมไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ประกอบกับการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ส่งผลให้ ประชาชนได้รับผลกระทบในทุกด้าน ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาสำคัญดังกล่าว คณะกรรมการจึงได้เสนอ รายงานการพิจารณาศึกษาต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณา จำนวน ๓ ฉบับ คือ ๑) รูปแบบการแก้ปัญหาความ ยากจนแบบมุ่งเป้า : กรณีศึกษาประเทศจีนและอินเดีย ๒) แนวทางการแก้ปัญหาความยากจนและลด ความเหลื่อมล้ำ : กรณีศึกษาการแก้ปัญหาในระดับจุลภาคในประเทศไทย และ ๓) แนวทางการสร้างรายได้ ด้วยการรับงานไปทำที่บ้านเพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ โดยการพิจารณาศึกษาพบว่า ประเทศจีนใช้ความรู้ และอำนาจเป็นเครื่องมือจัดการความยากจน โดยใช้ความรู้จากชาติตะวันตก เช่น กลไกราคา ส่งเสริมการจ้างงาน ส่งเสริมการศึกษา เพิ่มมูลค่าผลผลิต และสร้างองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาได้อย่างมี ประสิทธิภาพเนื่องจากมีการใช้อำนาจทางการเมืองร่วมกับนโยบายทางการคลัง อีกทั้งประเทศจีนได้ให้ ความสำคัญนโยบายแก้ปัญหาความยากจนในระดับจุลภาคแบบล่างขึ้นบนควบคู่กันไป ซึ่งเป็นการ แก้ปัญหาแบบมุ่งเป้าไปที่ตัวคนจนโดยตรง ส่วนประเทศอินเดียได้มีการแก้ไขปัญหาความยากจนโดยใช้ ความรู้ในระบบทุนนิยม ใช้เทคโนโลยีระดับสูงจากต่างชาติ และใช้นโยบายด้านการคลังเกี่ยวกับ โครงสร้างพื้นฐาน แต่การแก้ไขปัญหาของอินเดียยังไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากพื้นฐานของตลาด เอื้อคนรวยมากกว่าคนจน และหากจะกล่าวถึงกรณีของประเทศไทย ควรมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดให้ สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย เพื่อให้คนไทยสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีการสร้างพันธมิตร ระหว่าง หน่วยงานภาครัฐและท้องถิ่น บริหารจัดการประเทศอย่างมีธรรมาภิบาล ควรจัดตั้งกองทุนหมุนเวียน เพื่อแก้ปัญหาความยากจนแบบมุ่งเป้า ซึ่งเป็นกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (Social Investment Fund) โดยให้ชุมชนเป็นผู้ริเริ่มโครงการ ควรสร้างและส่งเสริมองค์กรในชุมชนให้เข้มแข็ง และควรควบคุมมิให้ เกิดการทุจริต โดยเฉพาะการทุจริตเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างทุกรูปแบบ เนื่องจากทำให้ประชาชนได้รับ บริการที่มีคุณภาพต่ำกว่าจากภาครัฐ

สำหรับการพิจารณาศึกษาแนวทางการสร้างรายได้ด้วยการรับงานไปทำที่บ้าน เพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำนั้น ระบบการรับงานไปทำที่บ้านเติบโตขึ้น เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งการเกิดโรคระบาดทำให้เกิดการทำงานวิถีใหม่ ซึ่งกลุ่มผู้รับงานไปทำที่บ้านเป็นแรงงานกลุ่มหนึ่งที่อยู่ในแรงงานนอกระบบ มีจำนวนเพิ่มขึ้นแต่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน และได้รับความคุ้มครองเกี่ยวกับสวัสดิการด้านต่าง ๆ ในการทำงานน้อยกว่าแรงงานในระบบ จึงจำเป็นที่ภาครัฐต้องให้ความช่วยเหลือเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในเรื่องสวัสดิการ พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพ และคุณภาพชีวิตในการทำงาน และยกระดับมาตรฐานชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งคณะกรรมการกิจการได้พิจารณาสถานการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น กฎหมายของไทยและต่างประเทศ และเน้นศึกษาประเด็นการรับงานไปทำที่บ้านของกลุ่มเปราะบางหรือยากไร้ ไม่รวมการจ้างงานปกติ รวมทั้งศึกษาเน้นการดำเนินงานในรูปแบบกลุ่มที่เน้นการจดทะเบียนแบบกลุ่มของผู้รับงานไปทำที่บ้าน เช่น วิสาหกิจชุมชน สหกรณ์ และวิสาหกิจเพื่อสังคมและองค์กรเพื่อคนพิการ และพบว่าปัญหาสำคัญของผู้รับงานไปทำที่บ้าน ได้แก่ ขาดการประสานงานและบูรณาการของหน่วยงานผู้รับผิดชอบ ไม่มีสัญญาว่าจ้าง ค่าจ้างหรือค่าตอบแทนต่ำ และไม่เป็นธรรม ผู้จ้างและผู้รับงานไปทำที่บ้านยังไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้านอย่างเพียงพอ ขาดการจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับการรับงานไปทำที่บ้าน ทั้งระบบ และการจัดสวัสดิการยังไม่ทั่วถึงโดยเฉพาะการเข้าถึงกองทุนเพื่อผู้รับงานไปทำที่บ้าน อีกทั้งยังมีปัญหาและอุปสรรคด้านกฎหมายด้วย คณะกรรมการกิจการจึงได้มีข้อเสนอใน ๔ ประเด็นสำคัญ คือ

- ๑) ข้อเสนอระดับนโยบาย ควรกำหนดให้การสร้างรายได้ให้ประชาชนโดยการส่งเสริมการรับงานไปทำที่บ้าน เป็นวาระแห่งชาติ ควรตั้งคณะกรรมการบริหารเชิงยุทธศาสตร์และนโยบายของแรงงานนอกระบบให้ มีกลไกไปสู่การปฏิบัติ จัดทำยุทธศาสตร์และนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนา ศักยภาพ ทักษะ องค์ความรู้ การฝึกอาชีพ การสร้างเสริมอาชีพ และรายได้ จัดทำนโยบายส่งเสริม ให้ภาคเอกชนสามารถลดหย่อนภาษีได้หากมีการจ้างงานกับผู้รับงานไปทำที่บ้านโดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง และกลุ่มด้อยโอกาส สนับสนุนให้ผู้รับงานไปทำที่บ้านมีสวัสดิการและค่าจ้างที่เป็นธรรม และจัดทำ ฐานข้อมูลผู้รับงานไปทำที่บ้านและแรงงานนอกระบบให้ชัดเจน รวมทั้งควรจัดทำมาตรฐานค่าจ้างที่เป็นธรรม โดยเปรียบเทียบลักษณะงานเดียวกัน
- ๒) ข้อเสนอด้านกฎหมาย ควรปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพื่อให้มีการ ส่งเสริม พัฒนาการสร้างอาชีพ การสร้างรายได้ และการทำงาน เพื่อให้รวมถึงความต่อเนื่องเกี่ยวข้อง ของลักษณะเฉพาะกับแรงงานกลุ่มเปราะบางและกลุ่มด้อยโอกาส ควรเชื่อมโยงมาตรการและกลไก ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องและปรับปรุงพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ. ๒๕๕๓ ให้มีความครอบคลุมลักษณะงานและสอดคล้องกับสภาพการจ้างงานที่รับงานไปทำที่บ้านในประเทศไทย รวมทั้งสอดคล้องกับหลักการมาตรฐานขององค์การแรงงานระหว่างประเทศและอนุสัญญาที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งควรมีกลไกให้คำแนะนำ ปรีกษาหารือ และแก้ไขข้อขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ โดยการมีส่วนร่วมของ ทุกภาคส่วน
- ๓) ข้อเสนอและแนวทางแก้ไขเชิงบริหารจัดการ ควรจัดทำศูนย์จดทะเบียนรับทราบปัญหา

และแก้ไขปัญหาที่สามารถแก้ไขปัญหาในเชิงคุณภาพ เชิงพื้นที่ และเชิงประเด็น รวมถึงมีศูนย์บริหารจัดการด้านแรงงานแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ควรจัดให้มีการฝึกอบรม พัฒนาทักษะของผู้ดูแลองค์กร และบุคลากรภาครัฐที่ดูแลองค์กร ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถแก้ปัญหาและปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันได้ทันทั่วทั้ง รวมทั้งจัดหาบุคลากรเพื่อทำหน้าที่เสมือนอาสาสมัครทางด้านแรงงานที่ให้คำปรึกษา แนะนำ หรือช่วยเหลือในระดับหมู่บ้าน และ ๔) ข้อเสนอด้านการสื่อสาร เผยแพร่ และการมีส่วนร่วมสำหรับทุกภาคส่วน ควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กฎหมายและหลักการสากลที่เกี่ยวข้องกับการรับงานไปทำที่บ้าน รวมทั้งเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และทำความเข้าใจรูปแบบการจ้างงานกรณีการรับงานไปทำที่บ้านที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงควรมีรูปแบบและช่องทางให้ภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมในโครงการความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (CSR) นอกจากนี้ รูปแบบการทำงานของรัฐควรเน้นกระบวนการส่งเสริมมากกว่าบังคับ รวมถึงเน้นให้ประชาชนพึ่งตนเองได้เพื่อลดภาระด้านงบประมาณ

ภายหลังที่คณะกรรมการได้เสนอรายงานต่อที่ประชุมแล้ว ประธานของที่ประชุมได้อนุญาตให้สมาชิกวุฒิสภาได้อภิปรายแสดงความคิดเห็น สรุปได้ว่า คณะกรรมการนี้มีขึ้นเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของรัฐสภาไทย และการที่คณะกรรมการได้เสนอแนะแนวทางการสร้างรายได้ด้วยการรับงานไปทำที่บ้าน เพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำนี้เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เนื่องจากประเทศไทยมีแรงงานนอกระบบมากกว่าแรงงานในระบบ หากแรงงานนอกระบบได้รับการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ก็จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศอย่างมาก ซึ่งในปัจจุบันมีการใช้กลไกทางกฎหมายเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาแรงงานนอกระบบด้วยการนำแรงงานนอกระบบและแรงงานในระบบมาบัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับเดียวกันในบางเรื่อง แต่อย่างไรก็ตาม การที่เทคโนโลยีมีความก้าวหน้ามากขึ้น อาจก่อให้เกิดปัญหาบางประการเกี่ยวกับการจ้างงาน เช่น หากมีการเสนอจ้างงานผ่านแอปพลิเคชันหรือแพลตฟอร์มต่าง ๆ และมีผู้มาตอบรับทำงานนั้น จะถือว่าผู้ที่เสนอจ้างงาน หรือผู้เป็นเจ้าของแอปพลิเคชันหรือแพลตฟอร์มเป็นผู้ว่าจ้าง นอกจากนี้ ควรมีการส่งเสริมการดำเนินงานในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชนอย่างจริงจัง เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมและให้วิสาหกิจชุมชนมีรายได้ที่เหมาะสมที่จะดำรงอยู่ได้ และควรใช้วิสาหกิจเพื่อสังคมเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาความยากจน เพราะเป็นระบบที่ถูกออกแบบให้ผลผลิตกระจายไปถึงการช่วยเหลือคนด้วย รวมทั้งใช้การกระจายอำนาจเป็นกลไกหนึ่งในการแก้ปัญหาความยากจน และลดความเหลื่อมล้ำด้วยการประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมการสร้างงานเพื่อให้คนในท้องถิ่นได้มีงานทำและมีรายได้ อีกทั้งควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ระบบแรงงานมีการพัฒนาจากระบบทุนนิยมซึ่งเป็นธุรกิจปกติที่คิดค่าจ้างตามปริมาณและคุณภาพของงาน ไปสู่การมีทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ดังเช่นกรณีของธนาคารเวลา คือ การให้บุคคลจัดสรรเวลาหลังจากว่างงานไปช่วยดูแลผู้สูงอายุโดยให้บุคคลนั้นสามารถสะสมจำนวนเวลาที่ได้ไปดูแลผู้สูงอายุไว้ และเมื่อบุคคลดังกล่าวเข้าสู่วัยชราก็จะได้รับการดูแลเช่นกัน โดยที่รัฐไม่ต้องใช้งบประมาณ

จากนั้น รองประธานคณะกรรมการธิการ คนที่สาม ในฐานะประธานคณะอนุกรรมการการศึกษา เสนอแนะ การแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจ (นายคำณูณ สิริธิตสมาน) ได้ตอบชี้แจงสรุปได้ว่า คณะกรรมการธิการขอขอบคุณที่สมาชิกวุฒิสภาได้ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ และจะรับไว้เป็นข้อสังเกตเพื่อนำไปพิจารณาศึกษาตามหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการต่อไป

ที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นชอบด้วยกับรายงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ และมีมติให้ส่งรายงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะดังกล่าวไปยังคณะรัฐมนตรีพิจารณาดำเนินการต่อไป

๔.๒ รายงานการพิจารณาการศึกษา เรื่อง รูปแบบการแก้ปัญหาความยากจนแบบ มุ่งเป้า : กรณีศึกษาประเทศจีนและอินเดีย

คณะกรรมการธิการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำพิจารณาเสร็จแล้ว

(เป็นเรื่องที่เลื่อนมาจากการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันจันทร์ที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๔)

ผลการพิจารณา

ประธานคณะกรรมการธิการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ (นายสังคีต พิริยะรังสรรค์) และกรรมการธิการในฐานะประธานคณะอนุกรรมการติดตาม เสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ (นายพลเดช ปิ่นประทีป) ได้ร่วมกันเสนอรายงานต่อที่ประชุมสรุปได้ว่า จากการวิเคราะห์การแก้ปัญหาความยากจนของสาธารณรัฐประชาชนจีนแล้ว พบว่า จีนดำเนินการพุ่งเป้าตรงจุดเพื่อให้เป้าหมายบรรลุ โดยได้มีการจัดตั้งฐานอุตสาหกรรมในพื้นที่ใต้เส้นวัดความยากจน สนับสนุนผู้ประกอบการด้วย Micro Credit กระตุ้นการจ้างงานและฝึกฝนให้คนจนหางานทำและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ซ่อมแซมที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ช่วยเหลือด้านสาธารณสุขและเบี้ยยังชีพ ส่งเจ้าหน้าที่ลงสู่พื้นที่ยากจนเพื่อเก็บข้อมูลรายบุคคลและครอบครัว กระจายการจัดการให้ชุมชน และหน่วยงานพื้นที่ และให้ความสำคัญต่อนโยบายระดับมหภาค พร้อมทั้งแก้ปัญหาความยากจนระดับจุลภาคแบบ “ล่างขึ้นบน” (Bottom up) ในส่วนการวิเคราะห์การแก้ปัญหาความยากจนของอินเดีย พบว่า อินเดียไม่ได้วัดความยากจนจากรายได้เท่านั้น แต่พิจารณาปัจจัยที่บกพร่องอื่น ๆ ด้วย และชูนโยบาย “Make in India” สนับสนุนให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนผลิตสินค้าในประเทศเพื่อยกระดับภาคการผลิต มีหน่วยงานหลักในการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อแก้ความยากจน (NITI Aayog) และพิจารณาผลสัมฤทธิ์ “หายจน” จากค่าดัชนีความยากจนในหลายมิติ รวมทั้งใช้แนวคิดทฤษฎีแก้จนแบบทุนนิยมทั่วไปที่เน้นการลงทุนอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีขั้นสูงจากต่างชาติ การขนส่ง ถนน ไฟฟ้า พาณิชยกรรม

การบริการและการท่องเที่ยวภายใต้แนวคิด Trickle Down Effect ทั้งนี้ คณะกรรมการได้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้นำแนวทางการแก้ปัญหาความยากจน “แบบมุ่งเป้า” ดังตัวอย่างกรณีศึกษาของประเทศจีนมาปรับและประยุกต์ใช้กับประเทศไทยโดยถือเป็นแนวทางหลัก และจัดให้มีแผนแม่บทการบูรณาการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำที่มีความสำคัญเทียบเท่ากับแผนแม่บทในด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน และควรจัดตั้ง “สำนักงานบูรณาการการแก้ปัญหาความยากจน” และ “กองทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบมุ่งเป้า” รวมทั้งควรสร้างความร่วมมือแบบภาคีพันธมิตรระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม เพื่อช่วยเป็นพี่เลี้ยงชุมชนและครอบครัวยากจนแบบประยกคู่ นอกจากนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสำรวจคนยากจนเป็นรายครัวเรือน และจัดเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ศักยภาพและความต้องการด้านวิชาชีพ รวมทั้งจัดทำแฟ้มโครงการและประวัติการพัฒนาเฉพาะครัวเรือน ตลอดจนควรให้ความสำคัญต่อการจัดการในระดับชุมชนท้องถิ่นโดยผนึกกำลังระหว่างชุมชน ท้องถิ่น ประชาสังคมและ CSR ในระดับพื้นที่ โดยไม่ต้องรอนโยบายจากส่วนกลาง

ภายหลังที่คณะกรรมการได้เสนอรายงานต่อที่ประชุมแล้ว ประธานของที่ประชุมได้อนุญาตให้สมาชิกวุฒิสภาอภิปรายแสดงความคิดเห็น สรุปได้ว่า เดิมประเทศไทยใช้ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความยากจนอย่างครอบคลุม ต่อมาใช้ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาย่างตรงจุดหรือตรงเป้าหมาย โดยการเข้าไปแก้ไขปัญหาคความยากจนในพื้นที่ ทั้งนี้ เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการในการนำรูปแบบการแก้ปัญหาดังกล่าวมาปรับใช้กับประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาช่วยเหลือในการแก้ปัญหา นอกจากนี้ ควรแก้ปัญหาคความยากจนโดยใช้แนวคิดการพัฒนาและไม่ใช้การสงเคราะห์ตลอดไป ควรศึกษาแผน กชช. อย่างละเอียดและควรใช้การกระจายอำนาจเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อชุมชนท้องถิ่น อีกทั้ง ควรจัดทำแผนพัฒนาและนำความรู้ทางเทคโนโลยีที่เน้นการวิจัยและนวัตกรรมไปสู่ชุมชนฐานรากมาใช้ในการแก้ปัญหาคความยากจนเพื่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ ควรแก้ปัญหาคความยากจนด้วยการป้องกันความยากจนของคนรุ่นใหม่ โดยการปลูกฝังทัศนคติและความเชื่อของคนรุ่นใหม่ในชาติให้ขยันอดทน อดออมและไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก เพื่อลดพฤติกรรมที่ทำให้เกิดความยากจน

ประธานคณะอนุกรรมการฯ ได้ตอบชี้แจงว่า กระบวนการการแก้ปัญหาคความยากจนจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ จะนำข้อเสนอแนะของสมาชิกไปพิจารณาศึกษาและดำเนินการต่อไป

ที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นชอบด้วยกับรายงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ และมีมติให้ส่งรายงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะดังกล่าวไปยังคณะรัฐมนตรีพิจารณาดำเนินการต่อไป

**๔.๓ รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง แนวทางการแก้ปัญหาความยากจน
และลดความเหลื่อมล้ำ : กรณีศึกษาการแก้ปัญหาในระดับจุลภาคในประเทศไทย
คณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำพิจารณาเสร็จแล้ว
(เป็นเรื่องที่เลื่อนมาจากการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันจันทร์ที่ ๒๔
พฤษภาคม ๒๕๖๔)**

ผลการพิจารณา

ประธานคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ (นายสังคิต พิริยะรังสรรค์) และกรรมการในฐานะประธานคณะอนุกรรมการติดตาม เสนอแนะและเร่งรัด การปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ (นายพลเดช ปิ่นประทีป) ได้ร่วมกันเสนอรายงาน ต่อที่ประชุม สรุปได้ว่า การศึกษาการแก้ปัญหาในระดับจุลภาคในประเทศไทย เป็นการศึกษาโดยเน้นพื้นที่ ในระดับชุมชน หมู่บ้าน เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จสำหรับใช้เป็นแนวทางพัฒนานโยบาย สนับสนุนการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบมุ่งเป้าสู่การปฏิบัติในระยะต่อไป โดยได้พิจารณาศึกษา ในโครงการที่มีลักษณะเด่นจากภูมิภาคต่าง ๆ รวม ๙ โครงการ ดังนี้

๑. โครงการที่ริเริ่มโดยหน่วยงานและองค์กรภายนอก ๔ โครงการ ได้แก่

- หมู่บ้านนวัตกรรมเพื่อสังคม เช่น ชุมชนจะรัง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ชุมชนเฉลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ชุมชนแม่เหาะ อำเภอมะนัง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นการแก้ปัญหาความยากจนด้วยการส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตผลการเกษตร
- SME แก้งจันที่แม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นการสนับสนุนชุมชนในพื้นที่เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับ โครงการต้นแบบการรวมกลุ่มวิสาหกิจพร้อมนำงานวิจัยมาใช้แบบครบวงจร ต้นแบบพัฒนาระดับ การผลิตเพิ่มมูลค่า ต้นแบบการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ต้นแบบการนำผลผลิตจากวนเกษตร มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ ต้นแบบการเพิ่มศักยภาพผู้เลี้ยงไก่ ๓๙ ครัวเรือนและผู้เลี้ยงแกะ ผลิตภัณฑ์จากแกะ ๒๐ ครัวเรือน และต้นแบบการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่า
- กองทุนสามัคคีคุ้มโสม จังหวัดอุดรธานี เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีการพัฒนา กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ขึ้น ลดภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็น และสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน
- โครงการคู่เสี่ยว เกี้ยวก้อย แก้งจัน คนขอนแก่น เป็นการจับคู่ ๑ ช่างราชการ กับ ๒ ครัวเรือนยากจน ในการดูแลและช่วยเหลือในเรื่องสวัสดิการ การหาตลาดรับซื้อผลผลิตของครัวเรือน และการจ้างงาน

๒. โครงการที่ริเริ่มโดยชุมชน ๕ โครงการ ได้แก่

- ชุมชนพอเพียงที่สระแก้ว เป็นการพัฒนาพื้นที่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งเป็นโซนปลูกไม้ผล พืชผักสวนครัว ขุดบ่อเลี้ยงปลา และสร้างโรงเลี้ยงสัตว์
- ชุมชนเข้มแข็งบ้านขาม จังหวัดชัยภูมิ เป็นการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดตั้งกลุ่มชุมชนออมทรัพย์เพื่อการผลิต และการกักเงินจากกองทุน
- ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลเขาชก จังหวัดชลบุรี เป็นการแก้ไขปัญหาความยากจน หนี้สินนอกระบบ และเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของท้องถิ่นตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- รัฐบาลชุมชนบ้านดอนศาลเจ้า จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นจัดการตนเองด้วยหลักพอเพียง พึ่งตนเอง และพึ่งพากันเอง
- กองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลวังใหม่ จังหวัดสระแก้ว เป็นต้นแบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ แบบบูรณาการ สร้างการมีส่วนร่วม คำนึงความสมบูรณ์สู่ชุมชน

จากกรณีศึกษาดังกล่าวที่เป็นรูปธรรมและมีความหลากหลายพื้นที่ในแต่ละภูมิภาคในประเทศไทยนั้น สามารถนำเสนอเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนได้ ทั้งในมิติการสร้าง ความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานรากและการจัดระบบบริการสังคมให้แก่คนยากจน การสร้างระบบคุ้มครองทางสังคมและเพิ่มภูมิคุ้มกันความเสี่ยงควบคู่ไปกับการจัดสวัสดิการต่าง ๆ โดยรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ ที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาทบทวนแนวคิด แนวทางและหลักการทำงานเพื่อสนับสนุนชุมชนเข้มแข็งอย่างจริงจัง สร้างกระบวนการทำงานแบบ “พันธมิตรการพัฒนาที่ยั่งยืน” ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคม เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความยากจน และการช่วยเหลือผู้รับผลกระทบ จากสถานการณ์พิบัติภัยต่าง ๆ รวมทั้ง COVID- 19 และภาครัฐควรปรับเปลี่ยนบทบาทภาครัฐให้เป็น ผู้สนับสนุน เป็นพี่เลี้ยง ให้ประชาชนและภาคประชาสังคมได้แสดงบทบาทอย่างเป็นอิสระและเต็มศักยภาพ เพื่อบรรลุเจตนารมณ์ของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ “SDG 17 : Partnership for the Goals”

ภายหลังที่คณะกรรมการได้เสนอรายงานต่อที่ประชุมแล้ว ประธานของที่ประชุม ได้อนุญาตให้สมาชิกวุฒิสภาได้อภิปรายแสดงความคิดเห็น สรุปได้ว่า การดำเนินการในระดับจุลภาค จะมีพลังในการริเริ่ม มีความเข้มแข็ง และมีการพัฒนาที่ยั่งยืน ทำให้เกิดโครงการต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเป็นจำนวนมาก จึงควรใช้ AI – Artificial Intelligence หรือการจัดการความรู้ มาช่วย ในการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ความสำเร็จของโครงการต่าง ๆ เพื่อกำหนดเป็นนโยบายระดับมหภาค และจัดทำเป็นคลังข้อมูลที่รวบรวมโครงการต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จไว้ในที่เดียวกัน เพื่อให้ประชาชน สามารถเข้าถึงและนำไปพัฒนาชุมชนได้เป็นการทั่วไป ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสภาองค์กรชุมชน และวิสาหกิจชุมชน ในการริเริ่มดำเนินโครงการต่าง ๆ เพื่อสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง ส่งเสริมชุมชน ในด้านการศึกษา ดนตรี และศิลปศึกษา เพื่อสร้างโอกาสให้กับเด็กในชุมชน และควรให้ความสำคัญกับ ระดับฐานรากเป็นสำคัญ เนื่องจากปัจจุบันท้องถิ่นบางแห่งไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ไม่เข้มแข็ง

เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการเมืองในระดับท้องถิ่น นอกจากนี้ ควรมีระบบการติดตามประเมินผลโครงการพัฒนาในชุมชนที่จะนำไปสู่ความเป็นชุมชนเข้มแข็งที่เป็นคุณธรรม มีการคัดเลือกหรือมอบหมายบุคคลที่เหมาะสมในการติดตามประเมินผลชุมชนเข้มแข็ง และควรปฏิรูปการบริหารจัดการ การวางแผนเพื่อขยายการแก้ปัญหาความยากจนไปสู่ระดับมหภาค โดยเปลี่ยนเป็นสวัสดิการสังคม ให้นุชนอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี เน้นการกระจายการบริหารจัดการ การบริหารสู่ชุมชน และสนับสนุนเทคโนโลยี

จากนั้น ประธานคณะกรรมการบริหารและกรรมการ ได้ร่วมตอบชี้แจงสรุปได้ว่า เห็นด้วยกับคำอภิปรายของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งการสังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์อภิมาน (Meta Analysis) จะทำให้ได้ข้อมูลที่นำไปใช้ขับเคลื่อนการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำได้ และควรส่งเสริมให้ชุมชนเข้าถึงองค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์เพื่อนำไปแก้ปัญหาในระดับชุมชนต่อไป สำหรับการเมืองท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชนบางแห่งไม่เกิดความสามัคคี ทำให้สร้างชุมชนเข้มแข็งได้ยาก โดยทุกคนและทุกหน่วยงานต้องร่วมมือกันเพื่อแก้ปัญหา ซึ่งต้องพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างถ่องแท้ มีการบูรณาการ และปฏิรูปการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อเป้าหมายให้ประชาชนอยู่ดี กินดี และมั่งคั่ง

ที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นชอบด้วยกับรายงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ และมีมติให้ส่งรายงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะดังกล่าวไปยังคณะรัฐมนตรีพิจารณาดำเนินการต่อไป

**๔.๔ รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การส่งเสริมโครงการโรงไฟฟ้าชุมชน
จากพลังงานทางเลือก
คณะกรรมการการพลังงานพิจารณาเสร็จแล้ว**
(เป็นเรื่องที่เลื่อนมาจากการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันจันทร์ที่ ๒๔
พฤษภาคม ๒๕๖๔)

ผลการพิจารณา

ประธานคณะกรรมการการพลังงาน (พลเอก สกนธ์ สัจจานิตย์) และกรรมการ ในฐานะประธานคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษา ติดตาม และเสนอแนะด้านพลังงานทดแทน และการอนุรักษ์พลังงาน (พลเอก สราวุฒิชัย ชลช้อย) ได้ร่วมกันเสนอรายงานต่อที่ประชุม สรุปได้ว่าการส่งเสริมโครงการโรงไฟฟ้าชุมชนจากพลังงานทางเลือก เป็นการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับโครงการโรงไฟฟ้าชุมชนเพื่อเศรษฐกิจฐานรากตามนโยบายของรัฐบาล ในส่วนของโรงไฟฟ้าประเภทชีวมวล และมีความเชื่อมโยงกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านพลังงาน ประเด็นปฏิรูปที่ ๙ ระบบบริหารจัดการเชื้อเพลิงชีวมวลไม่โตเร็วสำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวล ถือเป็นส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้านพลังงาน สร้างงานและสร้างรายได้ให้ชุมชนในระดับฐานราก มุ่งเน้นให้มีการผลิตพลังงานไฟฟ้าในชุมชน

ตามศักยภาพเชื้อเพลิงในพื้นที่เป็นหลัก มีรูปแบบที่สามารถให้ประชาชนเข้าไปร่วมลงทุน มีผลตอบแทนที่เหมาะสมและชุมชนสามารถบริหารจัดการเองได้ ซึ่งการขับเคลื่อนในระดับนโยบายคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพช.) ครั้งที่ ๒/๒๕๖๓ วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ เห็นชอบหลักการและเงื่อนไขการเปิดรับซื้อไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียนในรูปแบบ Feed-in Tariff (FIT) สำหรับผู้ผลิตไฟฟ้าขนาดเล็กมาก (VSPP) โครงการโรงไฟฟ้าชุมชนเพื่อเศรษฐกิจฐานราก เงื่อนไขใหม่ (โครงการนำร่อง) โดยจากการศึกษายังพบปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนโครงการดังกล่าว เช่น ปัญหาจากหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ความสมเหตุสมผลและกระบวนการในการพิจารณาของโครงการ แนวทางการบูรณาการที่เหมาะสมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เป็นต้น โดยควรดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนโครงการโรงไฟฟ้าชุมชนเพื่อเศรษฐกิจฐานรากอย่างเป็นรูปธรรม และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนี้

๑. ด้านนโยบาย ควรมีการบูรณาการข้อมูลร่วมกันในระดับกระทรวงอย่างเป็นรูปธรรม และศึกษาเพื่อสร้างหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมของเกษตรพันธสัญญา (Contract Farming)

๒. ด้านกฎ ระเบียบ และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดรูปแบบการคืนผลประโยชน์สู่ชุมชนให้มีความชัดเจน ควรใช้เกณฑ์ของพื้นที่ที่มีศักยภาพของวัตถุดิบที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงผลิตไฟฟ้าเป็นหลัก เพื่อกำหนดเกี่ยวกับสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ควรกำหนดให้รูปแบบของโครงการโรงไฟฟ้าชุมชนเพื่อเศรษฐกิจฐานรากเป็นโรงไฟฟ้าที่มีสัญญาผลิตไฟฟ้าในลักษณะเสถียรชั่วคราว (Semi-Firm) เพื่อความมั่นคงทางด้านเชื้อเพลิง และกำหนดสัดส่วนการใช้อุปกรณ์/วัสดุก่อสร้างโรงไฟฟ้าชุมชนที่ผลิตภายในประเทศอย่างน้อยร้อยละ ๖๐

๓. ด้านการกำกับดูแลและการขับเคลื่อน ควรกำหนดให้มีผู้แทนจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นกรรมการในคณะกรรมการบริหารการรับซื้อไฟฟ้า ควรมีมาตรการหรือนโยบายเกี่ยวกับข้อมูลพื้นที่ศักยภาพของระบบไฟฟ้าที่สามารถรับซื้อไฟฟ้าได้อย่างเป็นรูปธรรม มีการบูรณาการร่วมกันในการออกข้อกำหนดและหลักเกณฑ์การขออนุญาตเรื่องต่าง ๆ ให้เป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘

๔. ด้านเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ควรปรับปรุงระบบโครงข่ายไฟฟ้าให้สมบูรณ์เพื่อรองรับทั้งโรงไฟฟ้าเก่าและโรงไฟฟ้าใหม่ ควรศึกษาเกี่ยวกับเทคโนโลยีระบบไมโครกริด (Microgrid) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีขนาดเล็กที่รวบรวมระบบผลิตไฟฟ้า โหลดไฟฟ้า ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระบบกักเก็บพลังงาน และระบบควบคุมอัตโนมัติเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อขับเคลื่อนและผลักดันให้นำมาใช้กับโครงการโรงไฟฟ้าชุมชนในอนาคต รวมทั้งควรกำหนดให้โรงไฟฟ้าชุมชนดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาภาวะมลพิษด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด

๕. ข้อเสนอแนะต่อหลักการโรงไฟฟ้าชุมชนเพื่อเศรษฐกิจฐานราก ตามมติคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๓ วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ ควรกำหนดให้ผู้ประกอบการที่เสนอผลประโยชน์คืนสู่ชุมชนสูงสุดได้รับพิจารณาคัดเลือกเป็นลำดับต้น มีมาตรการส่งเสริมโครงการไฟฟ้าชุมชนเพื่อความยั่งยืน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของโรงไฟฟ้า และเปิดโอกาสให้ถือหุ้นเพิ่มได้ไม่เกินร้อยละ ๔๐ และควรให้เอกชนร่วมกับองค์กรของรัฐในการดำเนินโครงการโรงไฟฟ้าชุมชน

ภายหลังที่คณะกรรมการได้เสนอรายงานต่อที่ประชุมแล้ว ประธานของที่ประชุม ได้อนุญาตให้สมาชิกวุฒิสภาได้อภิปรายแสดงความคิดเห็น สรุปได้ว่า ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกร มีโอกาสเลือกที่จะเป็นหุ้นส่วนการผลิต และนำผลผลิตทางการเกษตรของตนมาร่วมลงทุนได้ เพื่อให้เกษตรกรได้รับการประกันราคาผลผลิตและสร้างอาชีพที่มั่นคง โดยประธานคณะกรรมการได้ขอรับ ข้อเสนอแนะดังกล่าวเพื่อดำเนินการต่อไป

ที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นชอบด้วยกับรายงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ และมีมติให้ส่งรายงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะดังกล่าวไปยังคณะรัฐมนตรีพิจารณาดำเนินการต่อไป

๔.๕ รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาไฟฟ้า ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

คณะกรรมการการพลังงานพิจารณาเสร็จแล้ว

(เป็นเรื่องที่เลื่อนมาจากการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๕ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันจันทร์ที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔)

ผลการพิจารณา

ประธานคณะกรรมการการพลังงาน (พลเอก สกนธ์ สัจจานิตย์) และประธานคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษา ติดตามและเสนอแนะด้านพลังงานไฟฟ้า (พลเรือเอก ชัยวัฒน์ เอี่ยมสมุทร) ได้ร่วมกันเสนอรายงานต่อที่ประชุม สรุปได้ว่า จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีหมู่บ้าน จำนวน ๔๑๕ หมู่บ้าน แต่ไม่มีไฟฟ้าใช้ถึงจำนวน ๑๑๖ หมู่บ้าน โดยพบว่าที่ตั้งของทุกหมู่บ้านที่ไม่มีไฟฟ้าใช้อยู่ในเขตของพื้นที่ป่าสงวนและป่าอนุรักษ์ ประมาณครึ่งหนึ่งของหมู่บ้านเหล่านี้อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ ส่วนที่เหลืออยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๒, ๓, ๔ และ ๕ ซึ่งปัญหาและอุปสรรคในการขยายเขตไฟฟ้าโดยวิธีปักเสาพาดสายไฟฟ้าของหมู่บ้านในจังหวัดแม่ฮ่องสอนไม่ได้มีสาเหตุมาจากแหล่งผลิตไฟฟ้าที่ไม่เพียงพอ แต่มีสาเหตุมาจากสภาพภูมิประเทศของจังหวัดแม่ฮ่องสอนและพื้นที่ที่ตั้งหมู่บ้านซึ่งอยู่ในเขตป่าสงวนและภูเขาสูง ป่าทึบ ซึ่งก่อนปี พ.ศ. ๒๕๕๗ กฎหมายที่เกี่ยวข้องจำนวน ๔ ฉบับ คือ กฎหมายว่าด้วยป่าไม้

กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ และกฎหมายว่าด้วยสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า มีลักษณะเป็นกฎหมายห้ามไม่ให้ประชาชนอยู่อาศัยในป่า ผลักดันคนออกจากป่า และประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่เดิมถือเป็นผู้บุกรุกทำผิดกฎหมาย แต่นโยบายรัฐตั้งแต่ปี ๒๕๕๗ เป็นต้นมา ยึดถือแนวพระราชดำริที่ให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้ โดยที่ดินยังเป็นของรัฐ ให้ประชาชนผู้ยากไร้อยู่อาศัยและใช้ประโยชน์ได้โดยไม่ต้องมีกรรมสิทธิ์ แต่เป็นการรับรองสิทธิร่วมในการจัดที่ดินของชุมชน โดยไม่บุกรุกทำลายป่าเพิ่มมากขึ้นและช่วยดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของป่าให้มีความสมบูรณ์ โดยได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ กำหนดให้มีคณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ปรับปรุงพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติฯ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าฯ เพื่อให้ชุมชนดั้งเดิมอยู่อาศัยต่อไปได้ตามระยะเวลาที่กำหนด โดยให้กรมอุทยานฯ ทำหน้าที่สำรวจเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นในการจัดทำโครงการให้แล้วเสร็จภายใน ๒๔๐ วันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติใช้บังคับเสนอคณะรัฐมนตรีโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา คณะกรรมการจึงมีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ควรเร่งรัดการจัดทำกฎหมายลำดับรองตามกฎหมายทั้ง ๒ ฉบับดังกล่าวทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่หรือทำกินในเขตหวงห้ามไม่เป็นผู้บุกรุก จัดทำโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า โดยมีได้สิทธิที่ดินนั้น เพื่อจัดให้มีระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนภายในโครงการต่อไป กรมป่าไม้และคณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติควรเร่งรัดการพิจารณาอนุญาตให้ประชาชนเข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าพัฒนาสาธารณูปโภคได้ กระทรวงพลังงานควรเร่งรัดการจัดทำหลักเกณฑ์การใช้เงินกองทุนพัฒนาไฟฟ้าในการสำรวจและติดตั้งอุปกรณ์จ่ายไฟฟ้าให้กับประชาชนที่ด้อยโอกาสและอยู่ในพื้นที่ห่างไกล การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเป็นหน่วยงานหลักในการขยายเขตไฟฟ้าและจัดหาระบบไฟฟ้าให้กับกลุ่มหมู่บ้านที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ ควรใช้แนวทางการสนับสนุนการจ่ายไฟฟ้าของหมู่บ้านในจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นแม่แบบ (Model) ในการสนับสนุนการจ่ายไฟฟ้าให้กับหมู่บ้านที่ไม่มีไฟฟ้าในพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ จังหวัดแม่ฮ่องสอนต้องประสานชุมชนในพื้นที่เกี่ยวกับการขออนุญาตใช้พื้นที่ การขยายเขตไฟฟ้า การบริหารจัดการ และการจัดทำสัญญาประชาคม

ภายหลังที่คณะกรรมการได้เสนอรายงานต่อที่ประชุมแล้ว ประธานของที่ประชุมได้อนุญาตให้สมาชิกวุฒิสภาได้อภิปรายแสดงความคิดเห็น สรุปได้ว่า การตั้งถิ่นฐานของประชาชนที่อาศัยอยู่ในแถบลุ่มน้ำชั้น ๑ ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ และมีการกำหนดบ้านเลขที่ที่นำไปขอติดตั้งมิเตอร์ไฟฟ้าได้หรือไม่ กฎหมายลำดับรองที่ต้องออกตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องมีอะไรบ้างควรกำหนดให้ชัดเจน

ประธานคณะกรรมการสิทธิการและประธานคณะกรรมการได้ร่วมกันตอบชี้แจงสรุปได้ว่าในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ เป็นพื้นที่ที่ไม่ควรส่งเสริมให้ประชาชนอยู่อาศัย แต่ประชาชนสามารถอยู่อาศัยได้ภายใต้เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด การบริหารจัดการเรื่องไฟฟ้าจึงควรเป็นแบบระบบผลิตไฟฟ้าแสงอาทิตย์สำหรับครัวเรือน (Solar Home) โดยใช้เงินจากกองทุนฯ ในการดำเนินการและให้มีการจัดเก็บค่าใช้จ่ายไฟฟ้าตามความเหมาะสม กฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การตราพระราชกฤษฎีกาจัดทำโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า โดยกรมอุทยานฯ มีหน้าที่ต้องสำรวจเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำโครงการให้แล้วเสร็จภายใน ๒๔๐ วันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติฯ ใช้บังคับ ซึ่งสามารถนำไปประกอบการขอขยายเขตไฟฟ้ากับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคต่อไป ทั้งนี้ ข้อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าในจังหวัดแม่ฮ่องสอนจะเป็นจังหวัดนำร่องที่แสดงให้เห็นว่าหากสามารถแก้ไขปัญหาไฟฟ้าในจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ก็จะเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าในจังหวัดอื่น ๆ ได้ต่อไป

ที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นชอบด้วยกับรายงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ และมีมติให้ส่งรายงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะดังกล่าวไปยังคณะรัฐมนตรีพิจารณาดำเนินการต่อไป

๔.๖ รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การส่งเสริมการค้าชายแดน คณะกรรมการการพาณิชย์และการอุตสาหกรรมพิจารณาเสร็จแล้ว

ผลการพิจารณา

ประธานของที่ประชุมได้ปรึกษาต่อที่ประชุมว่า คณะกรรมการการพาณิชย์และการอุตสาหกรรมได้ขอให้ที่ประชุมเลื่อนการพิจารณารายงานเรื่องดังกล่าวออกไปพิจารณาในสัปดาห์ถัดไป ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบ

๔.๗ รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวทางน้ำ อย่างยั่งยืนในยุค New Normal คณะกรรมการการท่องเที่ยวพิจารณาเสร็จแล้ว (เป็นเรื่องที่เกิดมาจากการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๕ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันจันทร์ที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔)

ผลการพิจารณา

ประธานคณะกรรมการธิการการท่องเที่ยว (พลเอก ธนะศักดิ์ ปฏิมาประกร) และประธานคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวทางน้ำและอื่น ๆ (พลเรือเอก ชูมนุม อัจจวงษ์) ได้ร่วมกันเสนอรายงานต่อที่ประชุม สรุปได้ว่า คณะกรรมการได้ศึกษา เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวทางน้ำอย่างยั่งยืนในยุค New Normal โดยกำหนดให้จังหวัดภูเก็ตเป็นกรณีศึกษา ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า ปัญหาสำคัญๆ ของจังหวัดภูเก็ตเกิดจากการไม่มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity : CC) โดยก่อนการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID – 19) มีปัญหา ๒ ด้าน คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ไม่สามารถรองรับการเติบโตของการท่องเที่ยว และด้านการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐที่มีปัญหาในเรื่องการบังคับใช้กฎหมาย การไม่มีกฎหมายเฉพาะ และขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งนี้ แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวในด้านโครงสร้างพื้นฐานควรคัดกรองจำนวนผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และควรสร้างความร่วมมือกับภาคประชาชน โดยการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งและปลูกฝังการเป็นจิตอาสาในการอนุรักษ์ธรรมชาติ ในด้านการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐควรกระจายอำนาจและส่งเสริมการธรรมาภิบาล รวมทั้งนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ ตลอดจนจัดตั้งคณะกรรมการจังหวัด ด้านความปลอดภัยของการท่องเที่ยวทางน้ำ และด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว ในส่วนแนวทางแก้ไขภายหลังการแพร่ระบาดของโควิด – ๑๙ นั้น ควรเปลี่ยนรูปแบบธุรกิจการท่องเที่ยวและเปลี่ยนเป็นอุตสาหกรรมอื่น ๕ กลุ่ม ได้แก่ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเรือสำราญ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อุตสาหกรรมอาหารและอุตสาหกรรมทUNA อุตสาหกรรมสปอร์ตแอนด์อีเวนต์ และศูนย์กลางการศึกษาในระดับนานาชาติ ทั้งนี้ คณะกรรมการมีข้อเสนอแนะในภาพรวมให้ดำเนินการ “กำหนดขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity : CC)” โดยการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว รวมทั้งการปรับแก้กฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนที่เกิดขึ้น รวมทั้งควรนำผลการศึกษาไปเป็นต้นแบบสู่การปฏิบัติในการวางระบบและจัดระเบียบสถานที่ท่องเที่ยวทางน้ำในพื้นที่อื่นต่อไป

ภายหลังที่คณะกรรมการได้เสนอรายงานต่อที่ประชุมแล้ว ประธานของที่ประชุมได้อนุญาตให้สมาชิกวุฒิสภาอภิปรายแสดงความคิดเห็น สรุปได้ว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาภายหลังการแพร่ระบาดของโควิด – ๑๙ โดยการเปลี่ยนธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเรือสำราญนั้น ควรให้ความสำคัญและสนับสนุนให้เกิด “Home Port” และควรขยายการดำเนินการไปยังฝั่งอ่าวไทย ในส่วนการวิเคราะห์ Carrying Capacity ในภูเก็ตมีข้อจำกัด เพราะแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณดังกล่าวไม่ได้มีอยู่เฉพาะที่ภูเก็ต แต่มีอยู่รอบด้านทั้งในจังหวัดกระบี่และพังงา ดังนั้น จึงควรทำการวิเคราะห์ Carrying Capacity ในลักษณะภูมิภาคเพื่อให้ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าวด้วย นอกจากนี้ยังเห็นว่าจากปรากฏการณ์ Hate Crimes น่าจะส่งผลดีต่อการท่องเที่ยวของประเทศไทย ดังนั้น จึงควรสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพอย่างยั่งยืน และเห็นว่ารายงานฉบับนี้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินโครงการ “Phuket Sandbox” ของรัฐบาล ทั้งนี้ ได้มีการสอบถามผลต่อการท่องเที่ยว

ภายหลังการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ ที่กำหนดให้มีการประกันภัยอุบัติเหตุในธุรกิจนำเที่ยว

ประธานคณะกรรมการฯ ได้ตอบชี้แจงว่า การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นประโยชน์ส่วนหนึ่งในแง่เมื่อเกิดปัญหาหรืออุบัติเหตุในการท่องเที่ยวแล้ว ทั้งนี้ ในส่วนต้นเหตุอาจนำพระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. ๒๕๖๒ มาใช้ในการดูแลความปลอดภัยจากการท่องเที่ยวทางทะเลในแง่ของการป้องกัน ในส่วนประเด็น Home Port นั้น อยู่ระหว่างการดำเนินการศึกษาของคณะกรรมการ ทั้งนี้ คณะกรรมการจะติดตามและดำเนินการตามข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของสมาชิกต่อไป

ที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นชอบด้วยกับรายงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ และมีมติให้ส่งรายงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะดังกล่าวไปยังคณะรัฐมนตรีพิจารณาดำเนินการต่อไป

(๗) เรื่องอื่น ๆ

จำนวน ๑ เรื่อง

เรื่องที่ไม่ปรากฏในระเบียบวาระการประชุม

- ตั้งกรรมการในคณะกรรมการการคมนาคม แทนตำแหน่งที่ว่าง

ผลการพิจารณา

ประธานคณะกรรมการการคมนาคม (พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ) ได้เสนอญัตติขอให้ที่ประชุมพิจารณาตั้งกรรมการในคณะกรรมการการคมนาคม แทนตำแหน่งที่ว่าง โดยขอให้ที่ประชุมตั้ง นายเกี้ยว แก้วสุทอ เป็นกรรมการในคณะกรรมการการคมนาคม แทนตำแหน่งที่ว่าง ในการนี้ประธานของที่ประชุมเห็นว่าเป็นกรณีที่จำเป็นเร่งด่วน เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของคณะกรรมการ จึงอนุญาตให้นำญัตติดังกล่าวมาพิจารณา ทั้งนี้ ที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบตามที่ประธานคณะกรรมการการคมนาคมเสนอ

จากนั้น ประธานของที่ประชุมได้สั่งให้เลื่อนระเบียบวาระการประชุมที่ยังเหลืออยู่ ออกไปก่อน แล้วกล่าวปิดประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๕.๕๕ นาฬิกา

สำนักงานการประชุม
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา